

Høstmøte Trondheim 21.10.2011

BREKKE :: STRAND

UNIVERSELL UTFORMING (UU)
Akustikk for alle

Magne Skålevik

- Bygningen som ikke fjerner funksjonshemningen, men
 - som ikke diskriminerer
 - som ikke skaper forskjeller
 - som ikke forverrer funksjonshemningen

Diskriminerings- og
tilgjengelighetsloven-dtl

§ 1 "Fremme likestilling
og likeverd.

✓ Loven skal bidra til
nedbygging av samfunnsskapt
funksjonshemmende barrierer
og hindre at nye skapes.

Plan - og
bygningsloven- pbl

§ 1 "Prinsippet om
universell utforming
skal ivaretas i
planleggingen og i
kravene til det
enkelte byggetiltak."

Hørsel og akustikk

- Hørselen vår ble utviklet i trærne, mellom trærne, på bakken
- **Vi arvet hørselen** til de som **overlevde** natta
- Akustikken i **huler** og trange smyg fremkalte **adrenalin**et, en romakustisk **stressreaksjon**, klare til å flykte
- Over hodet hadde vi verdens største lydabsorbent – **den ultimate himling**

Fra skog til bygning

- DIREKTE LYD skapes av brukerne – som ute i naturen
- REVERBERANT LYD skapes av bygget – det kan vi gjøre noe med

Lyd ute av kontroll

For noen blir det verre med ukontrollert akustikk

- Hørselshemmede
- Synshemmede
- Eldre
- Barn
- Barnehage, barn og voksne
- Konsentrasjonsvansker
- Fremmedspråklige
- Støyømfintlige

For noen blir det verre med ukontrollert akustikk

- Hørselshemmede
- Synshemmede
- Eldre
- Barn
- Barnehage, barn og voksne
- Konsentrasjonsvansker
- Fremmedspråklige
- Støyømfintlige

**De har gitt
opp kantina**

- Hørselshemmede
- Synshemmede
- Eldre
- Barn
- Barnehage, barn og voksne
- Konsentrasjonsvansker
- Fremmedspråklige
- Støyømfintlige

Bygningene gjør forskjell på folk

**De har gitt
opp kantina**

- Hørselshemmede
- Synshemmede
- Eldre
- Barn
- Barnehage, barn og voksne
- Konsentrasjonsvansker
- Fremmedspråklige
- Støyømfintlige

Bygningene gjør
forskjell på folk

Diskriminering

De har gitt
opp kantina

Akustisk kontroll

Her SER jeg stor forskjell, men jeg HØRER IKKE forskjell

Ukontrollert akustikk

Kontrollert akustikk

BILDER – DET LYDLØSE BESLUTNINGSGRUNNLAG

Intensiteten I i det reverberante felt bestemmes av energibalansen $W = I \cdot A$ mellom tilført effekt W fra normal bruk og dissipasjon $I \cdot A$ via rommets absorpsjonsareal A

$$I = W / A$$

Karakteristiske egenskaper ved normal tiltenkt bruk i rom med N lydkilder over gulvareal S :

$I_{\text{maks}} = W/A_{\text{min}}$ akseptabel reverberant intensitet, øvre grense

$W/N \cdot N/S = W/S = q$ normal kildestyrke*normal kildetetthet=effekt per gulvflate

Innsetting av $W=q \cdot S$ medfører $I_{\text{maks}} = q \cdot S/A_{\text{min}}$, og bruksbetingelsene uttrykt som krav

$$A_{\text{min}}/S = q / I_{\text{maks}}$$

Kravet kan dokumenteres oppfylt ved Sabines formel, romvolum V og høyde $H=V/S$

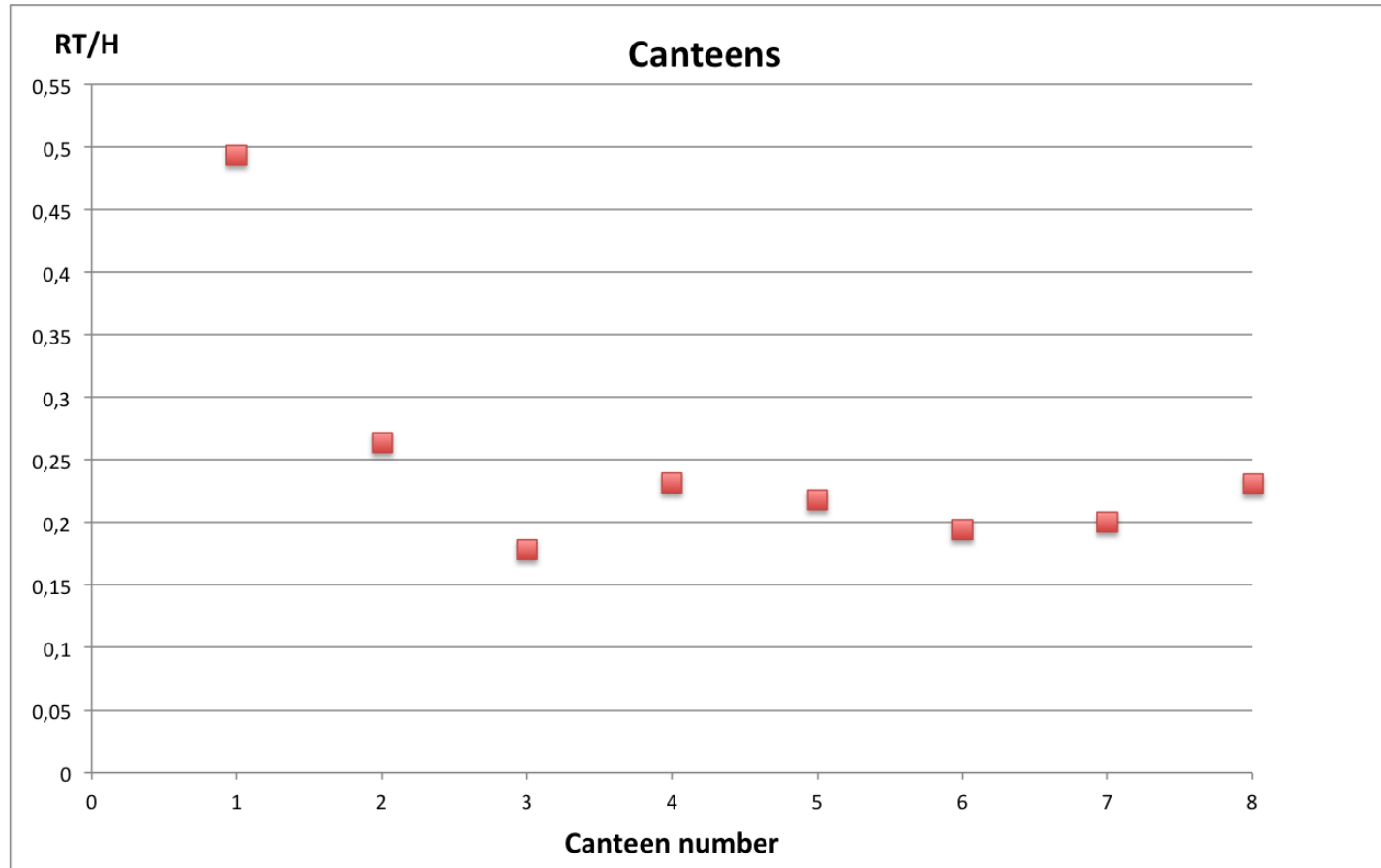
$$T_{\text{maks}} = 0.16 \cdot V/A_{\text{min}} = 0.16 \cdot H \cdot S/A_{\text{min}} = K \cdot H$$

Der $K = T/H = 0.16 \cdot I_{\text{maks}}/q$ er konstant over alt der bruken er den samme

$$\text{Eksempel: } T_{\text{maks}} = 0.2 \cdot H \Rightarrow K=0.2 \Rightarrow A_{\text{min}}/S = 0.8$$

Enkleste oppfyllelse av bruksbetingelsen $K=0.2$ er ved krav til himling: $\alpha = 0.8$

Konstanten $K = T/H$ i ulike kantiner

Kilde: Torbjørn Grønningen

Eksempler 1

Rom	H	T	$K=T/H$	A/S	Sd/S
Kantine, lav	2,5	0,5	0,2	0,8	40 %
Kantine, 2 etg	5,7	1,1	0,2	0,8	40 %
Foaje Kilden	6,0	1,2	0,2	0,8	40 %
Aula skole 1-7 planlagt	8,7	1,7	0,2	0,8	40 %
Avgangshall OSL	15	3,0	0,2	0,8	40 %

Eksempler 2 klasserom og landskap

Rom	H	T	$K=T/H$	A/S	Sd/S
Klasserom 2004	2,7	0,8	0,30	0,5	27 %
Undervisningsrom 2008	2,7	0,6	0,22	0,7	36 %
Klasserom gammel Oslo-skole	3,8	0,8	0,21	0,8	38 %
Undervisningslandskap 2011	2,7	0,4	0,15	1,1	54 %
Kontorlandskap Brekke & Strand	2,5	0,4	0,16	1,0	50 %

Rom	H	T	K=T/H	A/S	Sd/S
Barnehage 1 etg	2,5	0,4	0,16	1,0	50 %
Barnehage amfi 2 etg	5,0	0,8	0,16	1,0	50 %
Foaje, inngang, vente	6,0	1,2	0,2	0,8	40 %
Foaje, inngang, vente	9,0	1,8	0,2	0,8	40 %
Korridor, gangareal	2,7	0,73	0,27	0,6	30 %

Hva med etterklangstider i rom for musikk?

- Svaret er HØYDE, HØYDE, HØYDE
- Eksempel $T = 0.2 * H$
- Øvingsrom H=2.5 T=0.5s
- Øvingsrom H=4.0 T=0.8s
- Øvingsrom H=6.0m T=1.2s

Kontrollert akustikk bygninger tilgjengelige for allmennheten

- **Nytt!** TEK10: Etterklangstiden begrenses til $T < 0.2 * H$ i de fleste oppholdsarealer
- Enkleste oppfyllelse: Heldekkende himling lydabsorpsjonsklasse A
- Det finnes en yttergrense for kontrollert akustikk => SKOGENS AKUSTIKK

Akustisk kontroll i publikumsbygninger

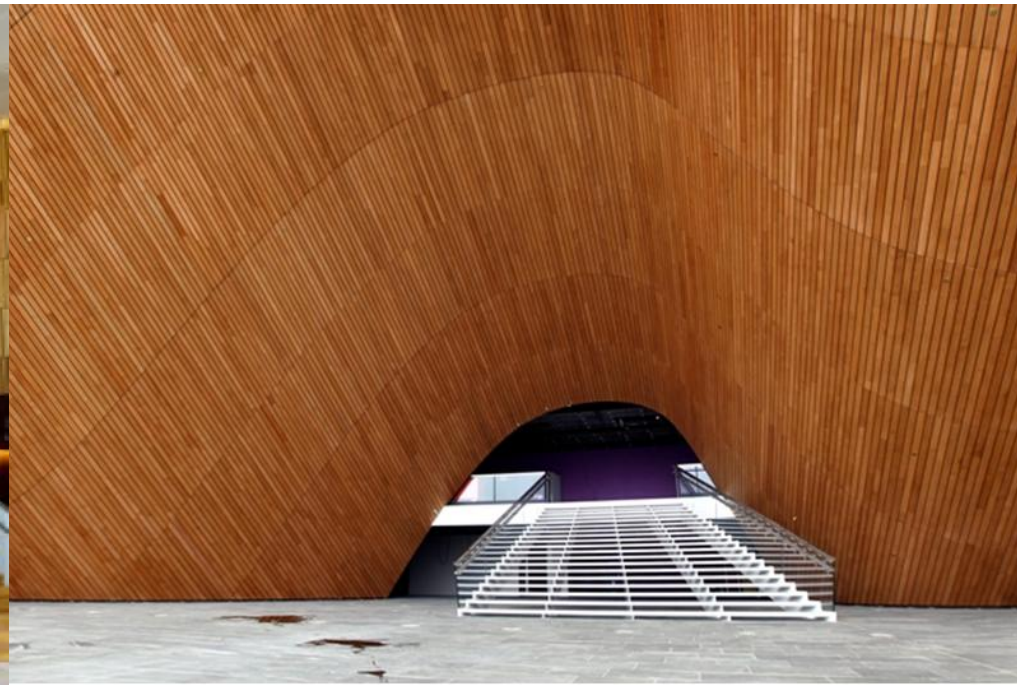

Arealer med kraftig myldrestøy i tette forsamlinger

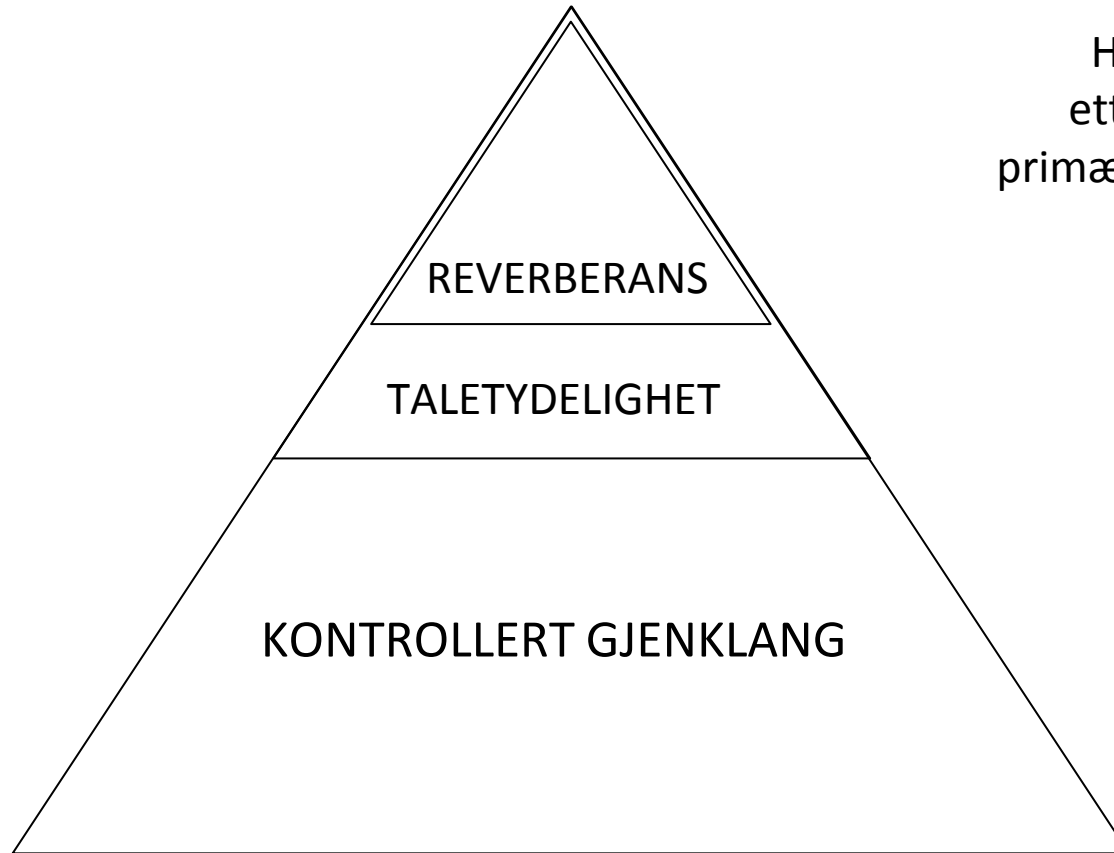
Den Norske Opera, Oslo

Kilden, Kristiansand

Den romakustiske BEHOVSPYRAMIDE

Høyere behov
ettespørres når
primærbehov er dekket

Primærbehov

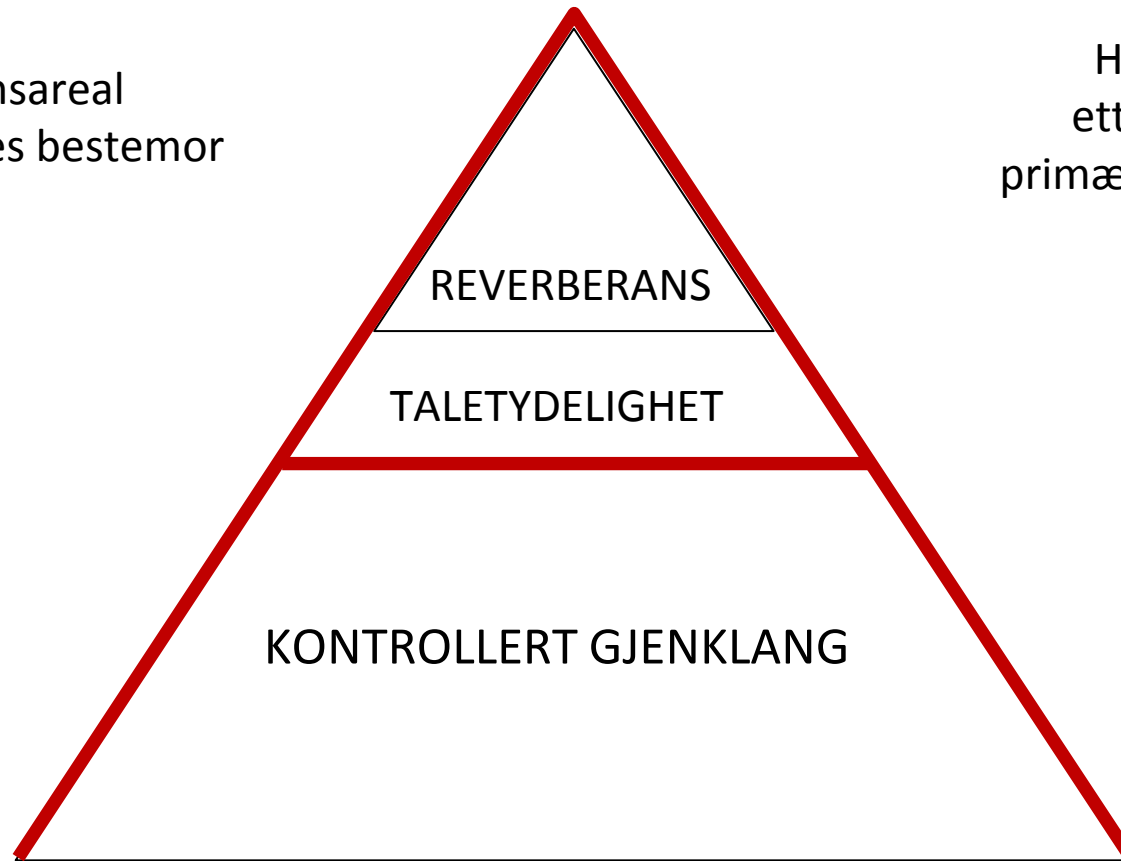
NB. Dette er en behovspyramide – ikke en akustisk rangstige

Den romakustiske BEHOVSPYRAMIDE

A = Absorpsjonsareal
Alle parametres bestemor

Høyere behov
etterspørres når
primærbehov er dekket

Primærbehov

NB. Dette er en behovspyramide – ikke en akustisk rangstige

Høstmøte Trondheim 21.10.2011

BREKKE :: STRAND

TAKK FOR OPPMERKSOMHETEN
LYKKE TIL MED AKUSTISK UU

Magne Skålevik